

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum vnum quod est principium numeri aliquid addat
super ens & super vnum quod conuertitur cun ente & quid sit illud.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

alia quæ consequitur ens quam in diuinis reperimus, sic etiam est duplex multitudo, vna materialis quæ fit secundum diuisionem continui, & hæc est numerus qui est de genere quantitatis, sicut & vnū quod est principium eius, nec reperitur in diuinis propter duo. Primo est, quia omnis talis multitudo maior est qualibet sua parte etiam in perfectionibus essentialibus sicut & continuum ex cuius diuisione causatur. Secundo, quia vnitates talis multitudinis differunt essentialiter sicut partes continui.

8 Alia est multitudo quæ est de transcendentibus, & reperitur in diuinis sicut & esse vnum quod conuertitur cum ente, & de hac dicunt quidam quod eius formalis ratio est priuatiua. Dicunt enim quod sicut formalis ratio vnus completur per indiuisiōem circa rem quæ dicitur vna ita ratio multitudinis completur per rationem indiuisiōis circa vnāquāque naturam rerum quæ dicuntur multæ, & per rationem negationis per quam vna dicitur non esse altera, ita quod ratio indiuisiōis circa vnāquāque partem multitudinis, & ratio negationis (vt vna non sit alia) completat rationem multitudinis.

Alia. 10.
Metaphys.
& infra.

9 Itud autem non videtur bene dictum propter duo. Primum est, quia quæcunque opponuntur adiutivem oppositione priuatiua necesse est rationē vnus esse positiuā, & alterius priuatiuam, sed vnum quod conuertitur cum ente, & multitudo ei correspondens opponuntur priuatiuē, vt patet ex. 4. metaph. Ergo cum ratio vnus sit priuatiua oportet quod ratio multitudinis sit positiuā. Alioquin non opponerentur, sicut habitus & priuatio.

10 Secundo, quia non est verum quod assumitur, scilicet quod ratio multitudinis consistat in ratione indiuisiōis circa ea quæ dicuntur multa, imo consistit in ratione diuisiōis vel distinctionis eorum quæ dicuntur multa. Oportet enim oppositas sunt rationes. Si ergo ratio vnus est ratio indiuisibilis & indiuisiōi oportet quod ratio multi sibi oppositi sit ratio diuisibilis vel distincti, vnde non per hoc sunt aliqua multa formaliter quod quodlibet eorum est vnum vel indiuisum, sed per hoc quod habent distinctionem adiutivem ad quod sequitur quædam negatio, scilicet quod vnum non est aliud, quæ non est formaliter ratio multitudinis, sed quoddam concomitans, & sic patet primum.

11 Q V A N T V M ad secundum sciendum est quod vel queritur de significato, vel de his quibus significati conuenit & de quibus dicitur, si de significato, sic patet quod nomina hæc non significant, nec significare videntur, essentialiter nec relationes, sed solum important distinctionem, vel indiuisiōem, circa totam naturā entis, substantiæ, et accidentis vt statim dictum est. Si verò queratur de his de quibus nomina prædicantur, dicendum sic, quod in diuinis vnum prædicatur tam de substantiā quæ de relationibus, multum autem, & omne nomen ad multitudinem pertinentens non dicitur realiter nisi de relationibus & de iis quæ relationem includunt.

12 De vno patet sic, quia cuiuscunque conuenit esse indiuisum eidem conuenit esse vnū, sed tam essentialiter quæ relationi conuenit esse indiuisum. Sicut enim essentia diuina est indiuisa in se, ita paternitas, ergo tam essentialiter quæ relationibus conuenit esse vnā. De multo autem & de aliis nominibus ad multitudinē pertinentibus, sicut tres, quatuor, & huiusmodi quod solum dicitur de relationibus & relationē importantibus, similiter patet, quia omnia talia distinctionem importat. Sed in diuinis non est distinctio quo ad essentiam, sed solum quo ad relationes vel ea quæ relationē important, quare &c. & sic patet secundum.

13 Q V A N T V M ad tertium sciendum quod cum in diuinis sit vnitas essentialiter & pluralitas personarum, ideo illa nomina cauenda sunt in diuinis quæ distinguunt essentiam, vel confundunt personarū distinctionem, illa autem nomina quæ important diuersitatem, vel pluralitatem consequuntur ens, ens autem dicitur de omnibus entibus per attributionem ad primum ens quod est substantia. Et ideo vel de virtute vocabuli, vel quidam dicunt, vel saltem ex accommodatione vsus (vt verius credo) ens per se sumptū dicitur de substantia solum. De aliis autem dicitur cum determinatione ad hoc pertinente. Eodem modo dicitur quod est illis quæ consequuntur ens sicut multum, & nomina ad multitudinē pertinentia, sive in speciali, vt tres,

quatuor, sive in generali vt diuisum & distinctum, & similia. Hæc enim per se sumpta dicuntur ex accommodatione vsus multitudinem in substantiā sub tamē determinatione dicunt multitudinē pertinentem ad illud genus ad quod determinatio erit, propter quod hæc nomina per se sumpta non debent recipi in diuinis cum dicat multitudinem in substantiā, cum determinatione autem possunt recipi vt dicendo multa supposita, vel tres personæ, aliud suppositum, vel alia persona, & sic de aliis.

14 A D P R I M V M argumentum dicendum est quod termini numerales pertinentes ad genus quantitatis non recipiuntur in diuinis, quia nulla res est ibi de genere quantitatis, sed termini importantes multitudinem quæ est de transcendentibus quæ non addit aliquam rem super ens bene recipiuntur in diuinis, nec ponunt aliquid super diuinā essentiam, & diuinas personas & relationes nisi rationē distinctionis talis, vel talis quæ est ratio positiuā, licet non sit alia res. Per idem patet ad autoritatem Hilarij & Magistri in litera, propter hoc enim dicitur negatiuē, quia non ponunt rem aliquam super id de quo dicitur ratio tamen significandi ipsorum est posita.

15 Ad argumentū in oppositum bene concludit quia secundum Philof. 4. Metaph. vnum & multa priuatiuē opponuntur. Et ideo si quodlibet diceretur priuatiuē quodlibet priuaret suum oppositū, & per consequens seipsum & esset circulatio.

Q V A E S T I O S E C V N D A.

Vtrum vnum de genere quantitatis addat aliquid ultra vnum quod conuertitur cum ente, & quid sit illud.

Tho. 1. q. 1. ar. 1. ad. 1.

Secundo queritur de vno quod est principium numeri quod est de genere quantitatis vtrum addat aliquid super ens, & vnum quod conuertitur cum ente. Et quid sit illud. Et videtur quod illud sit ratio mensuræ. Primo per Aristot. 4. Metaph. qui dicit quod vnū quod est principium numeri, & numerus opponuntur sicut mensura & mensuratum, ergo in ratione vnus quod est principium numeri includitur ratio mensuræ.

2 Item sicut se habet numerus qui est de genere quantitatis ad multitudinem quæ est de transcendentibus, ita se habet vnum in quantitate ad vnum quod conuertitur cum ente. Sed numerus qui est de genere quantitatis addit supra multitudinem quæ est de transcendentibus rationem mensurati. Est enim numerus multitudo mensurata per vnum vt patet ex. 4. Metaph. ergo vnum quod est principium numeri addit supra vnum quod conuertitur cum ente rationem mensuræ.

3 C O N T R A. Mēsurā est in genere relationis. Sed vnum quod est principium numeri non est in genere relationis sed quantitatis, ergo vnum quod est principium numeri non addit super vnum quod conuertitur cum ente rationē mensuræ. Consequētia probatur quia vnum quod est principium numeri non addit per se super vnum quod conuertitur cum ente, nisi rem sui generis.

4 R E S P O N S I O. Primo dandus est hic intellectus questionis, & postea procedetur ad eius discussionem. Quātum ad primum sciendum quod intellectus questionis non potest esse ille quem verba questionis præterdunt scilicet quid addat vnū quod est principium numeri supra ens & vnum quod conuertitur cum ente, quia nec tale vnum, nec quodcumque aliud potest aliqua rem addere super ens, vt dictum fuit in præcedēte questione. Sed iste est intellectus, scilicet quid dicat vnū quod est principium numeri sub ente. Et istud quādoque vocatur additio sicut dicimus quod homo addit rationale super animal.

num. 62

5 Hoc supposito est multiplex modus dicendi circa questionem propositam vnus quidem est quod vnum quod est principium numeri non contrahit directē vnū quod conuertitur cum ente, sed contrahit ipsum ens, sicut album, vel homo, vnum enim quod est principium numeri non dicitur priuatiuē, sicut vnum quod conuertitur cum ente propter quod non directē contrahit ipsum. Sed dicitur positiuē. Est enim speciale quoddam ens sub ente communi. Et hoc est ipsum quantum. Dicunt enim isti quod quantitas dupliciter perficit suum subiectū etiā positiuē vno modo

secundum

secundum se & absolute, & sic quantitas dicitur vnitas, & quantum vnum. Alio modo perficit ipsum per cōparationem ad partem. Et sic dicitur cōtinuum ita quod ratio vnus quod est principium numeri non consistit in indiuisione sed in esse tale, scilicet in esse quantum absolute propter quod est ratio positua sub ente, quia ratio quanti directē contrahit ens commune, & non vni quod cum ente conuertitur nisi per accidens & indirectē.

6 Sed hæc positio deficit. Primò quia absq; vlla probatione assumit quod vnum quod est principium numeri sit ipsum quantum secundum absolutam rationem ipsius quati & conuerso, hoc enim nõ videretur, tum quia esset nugatio dicendo vnum quantum quia essent nomina penitus synonyma significantia penitus idem ratione & re quod non est verum, tum quia quantitas nõ dat esse multa nisi quia diuersa, ergo nõ dat esse vnum nisi in quantum indiuisa, ergo quantum secundum se & absolute non habet rationem vnus, sed quia indiuisum. Secundo deficit in hoc quod dicit quod quantum potest perficere suum subiectum secundum se & absolute vel in ordine ad partes. Impossibile est enim quod quantum sit perficiat suum subiectum absolute quod hoc sit absque ordine ad partes quod probatur sic. Illud quod non potest intelligi absq; ordine ad partes nõ potest aliud perficere circumscripito hoc ordine, sed quantum non potest intelligi sine ordine ad partes cum hoc sit de sua formali & diffinitua ratione, dicente philosopho quinto metaphysice, quod quantum est quod est diuisibile in ea que in sunt, & hæc eius sunt partes sine quibus impossibile est quantum intelligi, quare &c. Vnde probabilius diceretur quod quantum secundum quod cōtinuum est vnum quam quod sit vnum secundum quod quantum absolute, quia quecumq; sunt sibi inuicem continua sunt vnum, non autem quecumq; sunt quanta, quia possunt esse inter se diuisa & sic plura & non vnum. Veruntamen nec illud esset simpliciter bene dictum quia licet omne continuum sit vnum & conuerso, prout nunc loquimur de vno, tamen ex alio formaliter dicitur continuum, scilicet quia partes eius copulantur ad vnum terminum & hæc est ratio positua, & ex alio dicitur vnum ex hoc scilicet quod partes eius non sunt diuisæ vel sunt indiuisæ quæ est ratio priuatiua.

7 Alius modus dicendi est quod vnum quod est principium numeri addit super vnum quod conuertitur cum ente aliquid realiter diuersum, quod declaratur sic, quia vt isti dicunt in rebus materialibus est duplex terminatio scilicet essentialis, quæ est per formam substantialem secundum quam res sic est hæc, puta homo vel asinus quod non sit alia & accidentalis quæ est per quantitatem secundum quam determinationem res ostenditur tanta quod nec maior nec minor secundum primam terminationem attenditur vnitas quæ conuertitur cum ente, sed secundum aliam attenditur vnitas quæ est principium numeri. Ex quo arguitur sic: Sicut se habet terminus essentialis ad terminum accidentalem, ita se habet vnum quod conuertitur cum ente ad vnum quod est principium numeri, sed terminus essentialis & accidentalis differunt realiter, puta substantia & quantitas, ergo vnum quod conuertitur cum ente & vni quod est principium numeri differunt realiter propter quantitatem quam addit vnum quod est principium numeri super substantiam.

8 Sed nec istud est bene dictum, quia impossibile est vt dictum fuit in principio questionis, quod aliquid addat super ens, & vni quod conuertitur cum ente, quia aliqua addat naturam realiter ab ente & vno diuersam, quod patet sic, quia quando cum aliqua se habent sicut superius & inferius per se & essentialiter ordinata quicquid importatur per inferius totum clauditur in ambitu superioris. Sed omne quod est in aliqua natura siue accidens siue substantia, se habet ad ens, & ad vnum quod conuertitur cum eo, sicut inferius ordinatum per se & essentialiter ad suum superius, ergo quicquid importatur per quamlibet naturam substantiam vel accidentis totum per se clauditur in ambitu vnus & entis. Et ita nõ addit naturam nouam, sed communem determinat.

9 Nec valet ratio quam adducunt, fundatur enim super falsum, scilicet quod vnitas quæ conuertitur cum ente solum attendatur secundum determinationem & indiuisio-

nem quæ est secundum formam substantialem. Hoc enim non est verum, quia sicut ens non dicitur solum de substantia, sed etiam de accidentibus, sic indiuisio in natura entis importata per vnum se extendit ad terminationem & indiuisioem in quacumq; natura substantiæ & accidentis. Quod ergo dicitur quod sicut se habet terminus essentialis ad accidentalem, ita se habet vnum &c. Dicendum quod si accipiatur essentialis pro essentiali substantiæ, vel formæ substantialis falsum est, quia non sic se habet vni in quantitate quod est principium numeri ad vnum quod conuertitur cum ente sicut se habet accidens ad substantiam ad quam se habet vt quoddam ens ab ea essentialiter distinctum, sed sicut se habet accidens ad ens communiter sumptum. In illo tamē sensu procedit ratio vt apparet ex suppositione minoris propositionis propter quod nõ valet. Si autem sumatur essentialis pro essentiali communiter dicta tunc maior est vera sed minor falsa, quia terminus accidentalis nõ differt ab essentiali cōmuniter sumpto, sed includitur in ipso sicut superius in inferiori.

10 Alius modus dicendi quod vnum quod est principium numeri non addit super ens, & vnum quod conuertitur cum ente rem aliquam, sed rationem duplicem priuatiuam scilicet & positiuam, priuatiuam quia sicut vnum communiter dictum dicit priuationem diuisionis generaliter in quacumq; natura, sic vnum quod est principium numeri dicit indiuisioem in quantitate continua & vltterius addit rationem positiuam ratione fundamenti huius priuationis, scilicet ratione quæritatis. Et illa ratio est ratio mensuræ. Quod probatur primo per Arist. 4. Metaphy. qui dicit quod numerus & vni quod est principium numeri opponuntur sicut mensura & mensuratum. Secundo quia quando queritur quot sunt homines & respondetur quod est vnus, non est sensus tantum quod homo qui est ibi sit indiuisus, inò ly vnus dicit discretam mensuram secundum quam aliqua mensurantur, vt sunt tot sicut queritur per quot. Vnum ergo quod est principium numeri addit rationem mensuræ discretæ.

11 Hæc autem opinio duo dicit. Vnum autem est satis clarum multum dubium. Clarum est quod vnum quod est principium numeri qui est de genere quantitatis dicit indiuisioem in quantitate specialiter sicut vnum quod conuertitur cum ente dicit indiuisioem in natura entis vniuersaliter, quod patet, quia ratio superioris saluatur in quolibet inferiori licet contrahta, sed vnum quod conuertitur cum ente est superius ad vnum quod est solum in quantitate (sicut ens est superius ad quantitatem) vt enim tale ens, scilicet quantitas se habet ad ens commune, sic vni in quantitate ad vnum in ente, ergo ratio vnus in ente saluatur in ratione vnus in quantitate, sed contrahta. Eadem ergo indiuisio quæ sumpta vniuersaliter est formalis ratio vnus quod conuertitur cum ente ipsa sumpta specialiter in tali natura (scilicet in quæritate) est ratio vnus quod est principium numeri.

12 Sed tunc est dubitatio, quare indiuisio in quantitate facit speciale vnum sub ente & secundum speciale nomen quod dicitur vnum quod est principium numeri: in aliis autem generibus puta in substantia, vel qualitate, in diuisio non facit speciale vnum & secundum speciale nomen. Et dicendum est quod indiuisio in quolibet genere facit speciale vnum sub vno quod conuertitur cum ente, sed nõ sortitur speciale nomen secundum commune vsum loquendi, sed solum vni in quantitate. Cuius ratio est, quia omnis vnitas opponitur multitudini, propter quod in illo genere in quo inuenitur vltra alia genera specialis ratio multitudinis, rationabile est quod inueniatur specialis ratio vnitas, sed in genere quantitatis inuenitur specialis ratio multitudinis vltra alia genera, ergo &c. Maior patet, sed minor probatur, quia in aliis generibus a quantitate (exclusa quantitate) nõ esset multitudo differentium, nisi secundum species quæ est multitudo formalis, saltem in his quæ sunt per causas naturales, quicquid sit de his quæ immediate possunt fieri a Deo solo vt angeli: de quibus queretur in 2. lib. dist. 7. In quantitate autē & in materia libus ratione quantitatis inuenitur noua multitudo sub eadem specie eorum quæ solo numero differunt, propter quod vni in quantitate sortitur speciale nomen dicitur vnum quod est principium numeri.